

Správa zo 4. bienále hospicovej starostlivosti 7. 9. 2012 Martin

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.^{1,2}, doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD.^{1,2}, MUDr. Alena Mažgútová, PhD.^{1,2}

¹JLF UK a UNM, Martin

²Hospice, o. z., Martin, Hospice-EDU, o. z., Martin

V piatok 7. septembra 2012 sa stretli účastníci 4. bienále hospicovej starostlivosti na pôde Ústavu nelekárskych študijných odborov JLF UK v Martine.

HOSPICE, o. z., Martin, HOSPICE-EDU, o. z., Martin, Ústav nelekárskych študijných programov JLF UK v Martine a Občianske združenie pre rozvoj zdravotníckeho vzdelávania v Martine, Regionálna komora SaPA v Martine a Mesto Martin privítali vyše 60 účastníkov na ďalšej už takmer z tradičných martinských konferencií s hospicovými témami.

Tradícia hospicových konferencií v Martine sa začala v roku 2004, keď sa konalo prvé bienále hospicovej konferencie s hlavnou témou „Mozaika“ hospicovej starostlivosti. Už na prvom stretnutí sa účastníci dohodli, že sa budú stretávať nie každý rok, ale vždy po dvoch rokoch. Tak vzniklo naše martinské označenie konferencie „bienále“. Autori myšlienky cítili potrebu prediskutovať novo sa otvárajúce témy, ako aj pozvať nových a ďalších pracovníkov tejto komplexnej zdravotno-spoločenskej disciplíny rozprávať o nich a riešiť ich.

Témou druhého stretnutia boli Povolania v hospicovej starostlivosti, v treťom bienále sa rozoberali predovšetkým otázky v okruhoch Terminálny pacient, rodina a blízki.

Súčasnú štvrtú bienále s hlavnou témou Hospice v záverečných prácach otvorila predsedníčka Hospice, o. z., v Martine prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD. Pokračovala jedna zo zakladateľiek hospicovej tradície v Martine doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD. V rámci otváracieho aktu pripomenula pamiatku náhle zosnulej podpredsedníčky Hospice, o. z., v Martine doc. PhDr. A. Hanzlíkovej, PhD., ktorá sa aktívne zapájala do organizovania všetkých predchádzajúcich martinských hospicových konferencií. Vďaka bohatým skúsenostiam, vedomostiam, ochote a pracovitosti bola ich štartérom, motorom i katalyzátorom, ako aj energickým ohnivkom vedeckých aj pracovných výborov. Veľký diel práce vykonala pri recenzovaní predchádzajúcich troch zborníkov. Sama prispievala svojimi nenahraditeľnými poznatkami do programov

konferencií pozvanými prednáškami a podnetnými príspevkami do zborníkov. V prednáškach a príspevkoch nezištne úročila dlhé roky života venované najmä zdravotníctvu a školstvu, ale aj verejným aktivitám a dobrovoľníckej práci. Jej neoceniteľný vklad do hospicového hnutia, ako aj do pedagogiky a zdravotníctva si účastníci uctili pietnou minútou ticha.

Program pokračoval sekciou úvodných prednášok. Katarína Adamicová a spoluautori vyhodnotili prácu školiteľov a autorov záverečných prác na JLF UK v Martine. Pomocou Akademického informačného systému (AIS-2) a v spolupráci s Akademickou knižnicou a audiovizuálnym strediskom JLF UK v Martine vyhľadali v databáze dostupné záverečné práce v kategórii bakalárske, magisterské, doktorandské, rigorózne a habilitačné, ktorých spolu bolo od roku 1992 2 915. Z týchto prác sa hospicovým témam venovalo 91 prác (3,12 %). Najvyšší počet z nich – 73 boli magisterské práce (80,22 %). Najviac záverečných prác – 31 bolo obhájenej v roku 2007. Aj v poslednom sledovanom roku 2012 bol ich počet pomerne vysoký, išlo o 12 prác. Témy hospicovej starostlivosti boli v záverečných prácach ponímané z mnohých uhlov pohľadu. Dominovali pacient a jeho potreby, rodina a blízki, problematika interdisciplinárneho a multidisciplinárneho personálu a tímová spolupráca, ako aj pohľady „zvonku“ napr. pohľad študentov ošetrovateľstva a medicíny na problematiku terminálneho pacienta.

Juraj Jendrejovský, nemocničný kaplán v UN Martin, uviedol auditórium do zmyslu písania hospicových prác. Zdôraznil, že stavanie služby paliatívneho pacientovi na biblickom zjavení otvára perspektívu nastúpenia novej kvality ľudského života, ktorý sa rodí v tajomstve zmŕtvychvstanieho. To môže byť výzvou a pre mnohých aj provokáciou pre poctivé hľadanie odpovede na otázky či pýtanie sa, čo je v téme „hospic“ podstatné, aby sme to nestratili, teda aby sme neohrozili samotný zmysel služby. V príspevku pripomenul myšlienky a pamiatku MUDr. Alice Váľkyovej, spoluzakladateľky prvého slovenského Hospicu Matky Terezy v Bardejove, ktorá zomrela v apríli tohto roku.

Paliat. med. liec. boles., 2012, 5(3): 106–107

Patrícia Dobríková sa zamerala na zvyšovanie efektívnej kooperácie v hospicovom tíme. Podľa jej skúseností najlepšie výsledky v starostlivosti o pacienta dosahuje dobre zohraný špecializovaný multidisciplinárny tím.

Na zabezpečenie účinného a vhodného postupu pracuje multidisciplinárny tím kolektívne, a to v súlade s cieľmi, ktoré sú stanovené individuálne pre každého terminálneho pacienta. Sestra tu zväčša má kľúčovú úlohu a nezastupiteľné miesto v ošetrovateľskej starostlivosti.

Po prestávke s občerstvením a so vzájomnými kuloárnymi diskusiami otvorila ďalšiu sekciu **MUDr. Alena Mažgútová, PhD.** V nej na začiatku odznali ďalšie dva príspevky autoriek z Trnavskej univerzity. **Veronika Hanzalíková** referovala o psychosociálnej starostlivosti o pozostalých v zdravotníckych zariadeniach, ktorá na Slovensku stále nedosahuje úroveň iných civilizovaných krajín. Podobne v prednáške **Kataríny Levickej** a spoluautoriek bolo konštatované, že sociálna podpora v hospicovej a paliatívnej starostlivosti sa síce postupne rozvíja aj u nás, pribúdajú erudovaní odborníci, ktorí sú profilovaní v takejto podpore, ale reálna prevádzka hospicových a paliatívnych zariadení u nás im neumožňuje optimálne rozvíjať ich snaženie.

Ján Danko prezentoval príspevok s poukzaním na význam sociálnej podpory a s analyzovaním úrovne poskytovania sociálnej podpory v troch hospicových a paliatívnych zariadeniach na Slovensku. Výskum bol zameraný predovšetkým na sociálnu dimenziu a s ňou spojenú profesionálnu sociálnu starostlivosť a sociálnu podporu, spokojnosť so sociálnou podporou a vplyvom podpory na psychosociálny stav pacientov. Autor zisťoval stav a vzájomný vplyv poskytnutej sociálnej podpory a spokojnosti u 103 pacientov v troch zdravotníckych zariadeniach, a to aj vzhľadom na výskyt depresie. Výsledky analýzy predstavili jeden z mála prehľadov ohľadom poskytovanej sociálnej podpory na Slovensku a zároveň poukázali na potrebu väčšieho dôrazu na sociálne intervencie v hospicovej a paliatívnej starostlivosti u pacientov s terminálnym ochorením v kontexte s ošetrovateľstvom.

V prezentácii **Mariany Mišíňovej** dominovali najčastejšie ošetrovateľské diagnózy v terminálnej starostlivosti. Príspevok zdôraznil úlohu sestry pri starostlivosti o terminálne chorého pacienta v oblasti posúdenia a definovania biologických, psychických, sociálnych a spirituálnych potrieb.

V poslednej prednáške sekcie oboznámili **Jana Nemcová** a **Martina Lepiešová** prítomných s novým štartujúcim projektom Centra paliatívnej starostlivosti Bjørnstjerna Bjørnsona v Martine. Podnetom na založenie centra paliatívnej starostlivosti bola spolupráca s nórsym lekárom Kjellom Erikom Strømskagom, MD, PhD., ktorý pôsobil ako hosťujúci profesor paliatívnej medicíny na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine. O význame tejto udalosti svedčí aj prítomnosť nórskej veľvyslankyne na Slovensku Trine Skymoen a významného nórskeho spisovateľa Edwarda Hoema na slávnostnom otvorení centra 9. mája 2012. Výskumno-vzdelávaciu divíziu centra zastrešuje a bázu na vzdelávanie a výskum garantuje Ústav ošetrovateľstva JLF UK s cieľom podpory klinickej ošetrovateľskej praxe.

Po obednej prestávke nasledovali prednášky poslednej sekcie. Predsedníctvo viedla **PhDr. Jana Nemcová, PhD.** Aktuálnou témou obohatila poslucháčov **Alena Mažgútová**, ktorá v prednáške odpovedala na otázku: „Je paliatívna

starostlivosť vyčerpávajúca?“ Vychádzala z faktu, že neuropsychickej záťaži v súvislosti s prácou sa venuje pozornosť len posledných asi 25 rokov. Za zdraviu škodlivé sa pokladajú aj faktory súvisiace s prácou, ktoré negatívne ovplyvňujú funkcie, a tým aj pracovný výkon. V práci autorka pomocou testov a štatistických metód dokázala u pracovníkov v paliatívnej starostlivosti vyššiu psychickú pracovnú záťaž, vyšší celkový distress, zníženú životnú zmyslupnosť a zvýšené riziko vyhorenia v porovnaní s ich urgentnou a tzv. bežnou zdravotníckou starostlivosťou.

Z výskumu do praktického života práce neziskovej organizácie Samaritán, starajúcej sa aj o terminálnych pacientov, voviedol auditórium **Ivan Tomka**. Vysvetlil reálne problémy financovania našich neziskových organizácií v sociálnej a zdravotnej pôsobnosti, poukázal na nedostatok finančných zdrojov v tomto úseku a načrtnol možnosti, ktoré by mohli viesť k ich zvýšeniu.

Starostlivosť o umierajúceho pacienta a jej vplyv na sestru dokumentovala **Milina Bubeníková**. Ošetrovateľská starostlivosť o umierajúceho pacienta je pre sestry fyzicky, ale najmä psychicky náročná. Konfrontuje ich nielen so smrteľnosťou najbližších osôb, ale aj s ich vlastnou. Záťaž, stres sú rizikovými faktormi profesionálnej deformácie, syndrómu vyhorenia. Smrť a umieranie sú v súčasnosti vytláčané na okraj napriek tomu, že masovokomunikačné pro-

striedky sú preplnené informáciami o rôznych tragických udalostiach. Autorka upozornila, ako toto všetko vplyva na zdravotníkov a akým spôsobom sa s touto problematikou vyrovnávajú, resp. nevyrovnávajú.

Na záver **Petra Mikulová-Hanáková** sa v práci dotkla významu kreatívnej komunikácie v hospicovej praxi. Cieľom kreatívnej komunikácie je podpora, formovanie, rozvoj a zachovanie psychosociálnych schopností a interpersonálnych zručností človeka. Špecifický súbor komunikačných prvkov a dostupných stimulov sa využíva na zmiernenie úzkosti a zvyšovanie úrovne kvality života terminálnych pacientov.

Štvrté bienále hospicovej starostlivosti zakončili prítomní bohatou diskusiou. V nej odznené príspevky evokovali mnohé ďalšie, pre prax užitočné myšlienky, ktoré budú uvedené in extenso v recenzovanom zborníku z podujatia, ktorý organizátori vydajú, tak ako predtým z každého bienále. Jeho elektronická verzia bude uverejnená aj na internetovej stránke www.hospice.sk.

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.
ÚPa JLF UK a UNM
Kollárova 2, 036 59, Martin
katarina.adamicova@jfmmed.uniba.sk



Tlačová správa

Prvý detský mobilný hospic na východe Slovenska

Liga proti rakovine a Svetielko pomoci spustili od novembra tohto roku projekt mobilného hospicu pre detských onkologických pacientov v rámci Košického a Prešovského kraja. Ide o prvý projekt tohto druhu na východe Slovenska, ktorý umožní nevyliciteľne chorým deťom prežiť posledné chvíle života v domácom prostredí za pomoci tímu odborníkov.

Nákup automobilu a časť prístrojového vybavenia v hodnote 20 000 eur financovala Liga proti rakovine z výnosu 16. ročníka Dňa narcisov, Svetielko pomoci bude hradíť náklady súvisiace s projektom (mzdy lekárov, sestier, psychológa, sociálneho pracovníka a náklady na prevádzku automobilu).

Cieľom projektu je poskytnúť istotu rodinám s nevyliciteľne chorými deťmi, že v čase najťažších chvíľ sa budú mať na koho obrátiť a bude im mať kto pomôcť. Nápad na jeho realizáciu vznikol na podnet odborníkov z detskej onkológie v Košiciach – MUDr. Ladislava Deáka a pani Janky Vilmonovej, ktorí pociťujú absenciu takého typu zariadenia na východnom Slovensku.

Hospic bude fungovať ako mobilné zdravotnícke zariadenie, poskytujúce služby nevyliciteľne chorým detským onkologickým pacientom za pomoci lekárov, sestier, psychológa a sociálneho pracovníka s cieľom zmierniť utrpenie a zabezpečiť v terminálnom štádiu choroby kvalitnú zdravotnú starostlivosť v domácom prostredí. Dostupnosť služby bude 7 dní v týždni a na základe vzájomnej dohody medzi rodičom a pracovníkmi hospicu.

Projekt detského mobilného hospicu je súčasťou komplexnej pomoci rodinám s onkologicky chorými deťmi, rodinám s nevyliciteľne chorými deťmi a po strate dieťaťa, ktorú poskytuje na východnom Slovensku Svetielko pomoci už šiesty rok.

Pre Ligu proti rakovine ide o ďalšiu z foriem pomoci v rámci detskej onkológie, ku ktorej patria už existujúce projekty realizované samostatne alebo v spolupráci s inými partnermi, patria k nim – ubytovacie zariadenie pre rodičov detských onkologických pacientov v Bratislave v spolupráci s Klubom Detskej Nádeje, tábory pre detských onkologických pacientov a v spolupráci so Svetielkom pomoci projekt ubytovacieho zariadenia pre rodičov detských onkologických pacientov v Košiciach či bezplatná preprava detských pacientov na liečbu v rámci východného Slovenska. Všetky tieto projekty hradí Liga proti rakovine z výnosu svojej jedinej verejnoprospešnej finančnej zbierky Deň narcisov.

Detský mobilný hospic začal svoju prevádzku odovzdaním automobilu do používania 12. novembra 2012. Automobil odovzdala Svetielku pomoci Ing. Eva Kováčová, výkonná riaditeľka Ligy proti rakovine za účasti predstaviteľov detskej fakultnej nemocnice a oddelenia detskej onkológie a hematológie.

